

Franței sau au avut vreo legătură directă cu acestea. Cronologia eolicului (înainte de 500 000 ani), paleoliticului și mezoliticului este prezentată într-un tabel aparte și cuprinde culturile cele mai importante ce și-au avut spațiul de desfășurare pe teritoriul Europei sau al Africii. Fiecare cultură este prezentată cu datează sau aproximativă.

Ultimele două tabele cuprind unele dintre cele mai importante date istorice dinainte de era noastră (tabelul 6), (ca de exemplu invazia aheenilor în Grecia, anul 1800; moartea lui Socrate, anul

399 etc.) și din era noastră pînă în anul 800 (tabelul 7). Explicarea termenilor este foarte clară și consecință fără a avea definiții lungi sau confuze.

Prin termenii pe care li îl conține dicționarul poate fi deosebit de util pentru specialiștii din domeniul istoriei și arheologiei, pentru toți care doresc să informeze în probleme de arheologie istorică sau preistorică, pentru cei care efectuează traduceri sau fac corecturi în cadrul revistelor de specialitate sau cu profili istorice și de cultură generală.

V. BORONEANȚ

## PAUL PETRESCU, „MOTIVE DECORATIVE CELEBRE”, BUCHUREȘTI, EDITURA MERIDIANE, 1972

În arta populară românească, ornamentul a cunoscut o evoluție continuă în ceea ce privește conținutul și măiestria formei sale, reflectând în mare măsură istoria producției și a relațiilor sociale din cadrul diverselor orînduirii social-economice, realitatea înconjurătoare, tradițiile, concepția artistică și gustul meșterilor populari, în continuu transformare.

Din multitudinea motivelor ornamentale, autorul a ales pe cele cu o valoare și o circulație universală, avînd o pondere și o frecvență deosebită în arta multor popoare: soarele, pomul vieții, omul, calul și călărețul. De cele mai multe ori aceste motive nu apar izolate, ci intră în combinații variate, dind naștere la o succesiune de scheme decorative, care cu grijă permit interpretarea și clasicarea lor. Transpuse în domeniul plastic și interpretate potrivit modului particular al popoarelor de a percepe și înțelege frumosul, ele au fost supuse unui puternic proces de stilizare și geometrizare, pierzîndu-și cu timpul și sensul originar.

Propunîndu-și să prezinte principalele forme pe care cele patru motive le-au cunoscut în arta populară românească, autorul face ample incursiuni comparative în arta populară europeană și orientală, dese referiri la mărturisile arheologice, pentru a fixa cadrul în care se inseriază aceste elemente decorative și pentru a demonstra puterea lor circulatorie.

După „Introducere”, în care este prezentat stadiul actual al cercetărilor privind ornamentica populară românească și contribuția ei la cunoașterea procesului istorico-ethnografic al dezvoltării poporului român și al continuității acestuia pe întreg teritoriu pe care-l populează astăzi, se trece la tratarea sistematică a motifelor amintite mai sus.

Imaginarea soarelui legată în trecutul îndepărtat de cultul soarelui are o zonă de extensiune foarte largă, întîlnindu-se în toate mariile arte ale lumii, de la cea precolumbiană, indiană, egipteană, asiatică, caldeană, coptă, caucaziă, celto-iberică, greacă pînă la arta nordică a slavilor și germanilor. Dacă în mariile civilizații, cum ar fi cele ale Egiptului, Indiei, Orientului Mijlociu, Greciei antice, simbolul solar în forme antropomorfizate, curbiliniu sau recti-

linii, ce-și au originea — după cum atestă materialele arheologice — într-o artă dezvoltată încă înainte de epoca bronzului, trebuie remarcat — în ce privește reprezentările acestui motiv — asemănările izbitoare care merg deseori pînă la identitate în ornamentală populară. Autorul cercetează domeniile artei populare în care apar semnele solare în diferitele lor modalități de expresie plastică: arhitectură, ceramică, țesături de interior, unele legate de ocupări străvechi, port popular, ouă încondeiate.

Al doilea motiv de circulație universală, pomul vieții, apare într-o mare bogăție de forme și interpretări. În arta populară din Europa și Asia. În ornamentală populară românească se întîlnesc din cele mai vechi timpuri trei tipare plastice ale pomului vieții: cel autohton traco-dacic, cel elenistic cu o mare răspîndire în sudul țării mai ales, și cel persan sasanid frecvent în Moldova și Transilvania. Autorul prezintă tiparul traco-dacic pe domeniul de artă populară. Tiparul local redat sub forma bradului este folosit ca element de decor în domeniul arhitecturii populare unde împodobescu ușile și frontoanele caselor; pe piesele de mobilier — lada de zestre; într-o măsură mai mică pe scoarțe și țesături de interior; foarte des în costumul popular, pe diferite piese de port (veste, cămăși din zonele Arges și Muscel, cusături bănătene); pe obiectele mici de lemn (vase pirogravate, căuce, pistornice, tipare de casă); în ceramică.

Celelalte două tipare, elenistic și iranian, sunt prezentate de autor în schemele lor iconografice.

În arta populară românească, ideea de om este reprodusă de cele mai multe ori printr-o imagine feminină, legată de străvechiul rit al fertilității și fecundității. În arta multor popoare, ființa omenească este reprezentată fie integral, fie parțial, cele mai răspîndite reprezentări fiind cele ale mîinii, capului și mai ales ale feței omenești. Imaginea omului sau a părților componente ale corpului omenești se întîlnesc în domeniul arhitecturii țărănești pe porțile caselor, stilpii acestora fiind deseori ciopliti în forme omenești, pe mobilierul țărănesc, pe obiecte mici de lemn și pe unele, în ceramică,

in țesături, in pictura populară, in măștile țărănești.

In ornamentica populară, un loc aparte îl ocupă motivul calului și al călărețului. Ceea ce a figurat mai adesea in arta populară românească este capul de cal, o prescurtare plastică a motivului pe care o întâlnim și in arta populară rusească și care se intemeiază pe credința în puterea binefăcătoare a acestuia. Autorul distinge trei ipostaze ale reprezentărilor motivului cal: partială, capul sau capul și gâtul calului; integrală a calului; reprezentarea unui călăreț, prezentându-se formele in care el apare in diferitele domenii ale artei popu-

lare, de la decorul arhitectural ai caselor și bisericilor de lemn pînă la detaliile de pe scoarțe, ștergare, perne sau unele de lemn.

Intemeiată pe o vastă documentație, lucrarea de față aduce o contribuție deosebită la studiu unuia dintre cele mai importante aspecte ale artei noastre populare, imbogățind cu noi date cunoștințele noastre despre acest domeniu.

Materialul ilustrativ bogat și variat (163 imagini alb-negru și 12 planse color) ce însoțește textul, ca și rezumatele in limbi străine, măresc valoarea acestui prețios instrument de lucru.

Maria CONSTANTIN

## DIMITRIE PAPAZOGLU — „COMISAR PENTRU CONSERVAREA MONUMENTELOR ANTICE, ARHEOLOGICE ȘI ISTORICE”

Personalitatea multilaterală a locotenent colonelului Dimitrie Papazoglu ne-a fost relevată de lucrarea apărută la începutul acestui an la Editura Militară, in colecția „Filii ai neamului românesc”, semnată de col. I. Strujan și lt. colonel Constantin Căzănișteanu.

In scurta noastră notă nu intenționăm să recențăm această lucrare; remarcăm doar că este foarte binevenită prin rememorarea acestei figuri înflăcărate de ofițer patriot, om de cultură, arheolog și muzeograf.

Dorim să insistăm, pentru a sublinia aportul adus de lt. colonel Papazoglu la adunarea și păstrarea valorilor culturii materiale și spirituale ale poporului român, asupra unui aspect rămas nesemnalat în lucrarea pomenită anterior, privind activitatea sa pe tărâmul cercetării trecutului românesc, care avea să-și găsească și o confirmare oficială, prin numirea sa în 1860, „comisar pentru conservarea monumentelor antice, arheologice și istorice”.

Iată în acest sens un document găsit la Arhivele statului București, fondul Achiziții Noi, Schitul Crasna, Pachet nr. 1, document 110, pe care vrem să-l aducem la cunoștința celor interesați:

Principalele Unite  
Subprefectu P  
Teleajănuil  
4591

Părinte,

Băleni  
1860 iunie 26

„D. Prefectu prin slobodul ordin eu nr. 9401 urmat după al D. Ministrul de cultu 1668 face arătare că în urma măsurilor luate de consiliul Ministerului aprobată și de măria sa domnilor pentru conservarea monumentelor antice, arheologice și istorice — D. Major Dimitrie Papadolu (bineînțelez, Papazoglu), numit comisar cu această însărcinare, care va vizita toate Monastirile în districtele Oltul, Mușcelu, Dâmbovița și Prahova și să facă cercetările cuvenite care peste aceste zile va veni și la acel Scitu, subsemnatul dar întăritindu acest ordin slobodu în asemănarea căreia aduce invitație Dvs. ca să dați pe data, a înlesni cele cuvenite D. Major în momentul ce se va arăta în lucrarea ce e a face, cind va avea trebuință fără a întâmpina vreo piedică după care ari trage răspundere.

Prinții această încredințarea osebilelor mele considerații

Subprefectu M. Căpescu

Cuviosului stareț al schitului Izvoarele-Crasna”

Nu putem preciza dacă această vizitare a avut loc; poate din cauza multiplelor sale preocupări, orientate în acel an pentru imbogățirea colecției, a fost reținut, și de abia în 1864, după o convorbire

cu Al. I. Cuza, să se fi materializat această vizită, prin renumita „excursie arheologică”, începută la 15 aprilie 1864.

Lizica PAPOIU